

Vratuša in Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

JOŽE VUGRINEC

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10,
SI 9000 Murska Sobota, vugrinecjoze@gmail.com

V prispevku se zahvaljujem dobrotniku soboške knjižnice Antonu Vratuši za vse pisne darove ter za nasvete in podporo pri rasti strokovnih in materialnih uspehov njenega vodstva. Tvorno sva sodelovala pri delu v Knjižnici, Ustanovi dr. Šiftarjeva fundacija in Krajinskem paku Goričko. V članku dodajam novo odkritje – posvetilno pesem Števanu Küzmiču, ki jo je napisal neznani avtor z Gradiščanskega – in predstavljam štiri prekmurske znameniteže, ki so bili dobri prijatelji pomurske regijske knjižnice; v članku predlagam, da se soboška knjižnica poimenuje po Števanu Küzmiču, ulica, v kateri je, pa po Antonu Vratuši.

Ključne besede: Anton Vratuša, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, Krajinski park Goričko, posvetilna pesem Števanu Küzmiču

In this article I express my gratitude to Dr. Anton Vratuša, a generous benefactor of the Murska Sobota Library, for all his written contributions, as well as his advice and support, which have helped guide its management toward both professional and material growth. I also acknowledge his active collaboration with me in our shared work related to the library, the Dr. Šiftar Foundation, and the Goričko Landscape Park, as well as his ideas and joint projects. Additionally, I include the discovery of a poem written by an unknown author from Burgenland dedicated to Števan Küzmič. At the conclusion of this report, I mention four prominent Prekmurje figures who were close friends of the regional Pomurje library, my colleagues, and myself. Finally, I propose naming the Murska Sobota Library after Števan Küzmič, and renaming the street on which it stands in honor of Anton Vratuša.

Keywords: Anton Vratuša, Regional and Research Library Murska Sobota, Dr. Šiftar Foundation, Goričko Landscape Park, poem dedicated to Števan Küzmič, naming the library after Števan Küzmič and the street after Anton Vratuša

Uvod

Murskosoboška Pokrajinska in študijska knjižnica (PiŠK) se ob 110. obletnici rojstva velikega Prekmurca, Slovenca, svetovljana in člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti Antona Vratuše postumno zahvaljuje za vse, kar je dobrega storil zanjo, za ljudi v rodni pokrajini, za Slovence v Porabju na Madžarskem, v Radgonskem kotu v Avstriji in po svetu.

Prvi meni znani Vratušev stik s soboško knjižnico je bil posredni – Vratuša (1986: 5) je v kratkem uvodnem zapisu za *Bibliografijo knjižne zbirke*

Mostovi 1977–1986 (Brumen 1986) pohvalil zbirko kot »graditev mostov med narodi«, ki zblizuje narode in omogoča boljše medsebojno spoznavanje. Uspešno bibliotekarko, bibliografkinjo in vodjo knjižnice Nikico Brumen sem leta 1982 nasledil v delovni enoti PiŠK-a. Vratuša je z mano navezal stike šele leta 1992, ko je PiŠK postal samostojni javni zavod. Najini prvi pogovori so bili telefonski. Vratuša me je poklical iz Mednarodnega centra za podjetja v deželah v razvoju (ECPD) in prosil za fotokopijo pesmi Otona Župančiča *Zlata ptička*. Pojasnil je, da ima Župančiča (in večjo knjižnico zbranih in izbranih del slovenskih avtorjev) v vili v Beogradu, ne v ljubljanskem stanovanju, ni pa povedal, zakaj ga je pesem, ki jo je poznal iz dijaških let, ponovno tako očarala – željo smo mu v knjižnici izpolnili, tako kot je ujeta ptička v pesmi izpolnila želje vsem trem fantičem. Prvemu po vedno polni čaši, drugemu po denarju, tretjemu pa tako, da bo srečen tudi v hudih časih. Najbrž je za pesem zaprosil, ker ga je spominjala na mladost, ko je moral pomagati pri delu staršem; Župančičeva zadnja kitica se glasi:

Tretji fant ob zori vstajal,
hodil je na delo,
v mraku je domov se vračal
pa zapel veselo.

Čez nekaj mesecev je prosil, naj mu pošljemo povest *Kruh* Matije Malešiča, ki je bila ena od prvih pisateljevih stvaritev. Tudi to delo je poznal iz mladosti in ga je vedno znova pritegovalo. Dejal je, da so v njem predstavljeni socialni problemi prekmurskega malega človeka, zato bi moral življenje, ki je v njem prikazano, poznati vsak prekmurski intelektualec in vsak slovenski politik – prepričan je bil, da bi se slovenski politiki bolj spoštljivo obnašali do Prekmurja, če bi poznali Malešičevo povest. Knjigo smo mu izposodili in ko jo je vrnil, smo jo nekateri tudi prebrali, saj je vredna razmisleka.

Trije stiki s soboško knjižnico v drugi polovici osemdesetih in prvi polovici devetdesetih let kažejo, da se je Vratuša ponovno začel zanimati za domačo pokrajino in ljudi, ki se jim je v zadnjih desetletjih življenja povsem posvetil.

Vratuša se vrača domov

Kljub častnim in dobro plačanim funkcijam po končani drugi svetovni vojni ga je ves čas najbolj vleklo k slavistiki, študiju slovenskega jezika in književnosti, pa tudi k domoznanstvu. Ponovno ga je pritegnil jezik Prekmurja, Porabja in Radgonskega kota, zanimal se je za zgodovino in življenje ljudi, ki so živeli v teh pokrajinah. Kdor je zaznal njegovo vedno večjo pripadnost »svojim«, je vedel, da je Vratuša to deželico že od nekdaj izredno ljubil,

vendar ga je usoda za dlje čas od nje odmaknila. To je občutil kot »krivdo«, ki jo je hotel na starost popraviti. Verjetno je to Vratuševo zagnanost za razvoj, sodelovanje in vzajemnost Prekmurja, Porabja na Madžarskem in Radgonskega kota v Avstriji spodbujal prijatelj Vanek Šiftar, ki me je predstavil Antonu Vratuši in predlagal, da sodelujeva.

Skupno delo se je začelo leta 1996 in ga je vodil ter usmerjal Vanek Šiftar. Začeli smo bolj načrtno skrbeti za Vrt spominov in tovarištva, nato pa smo pripravili prvo znanstveno srečanje *Protestantizem – zatočišče izgnanih na Petanjcih (Nádasdyjev dvorec)*. Simpozij je bil 28. in 29. oktobra 1999 v Radencih in na Tišini, zbornik pa je izšel že naslednje leto. Predgovor sem napisal jaz (bil sem ravnatelj PiŠK-a), *Uvod Vratuša* (bil je predsednik Programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije, sledijo referati, ki so razvrščeni v štirih poglavjih, nato spominski zapisi o Vaneku Šiftarju (med pripravami na simpozij je umrl), knjigo pa zaključujejo *Priloge*, med katerimi je najbolj zanimiv Šiftarjev načrt za to znanstveno srečanje iz marca 1988. Na simpoziju sva z Vratušo prvič tesno sodelovala, nato pa se je nadaljevala najina skupna pot, saj sem postal tajnik Programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije.

Morda je bil še večji znanstveni dosežek, kot sta bila simpozij in zbornik o protestantizmu in protireformaciji, znanstveni sestanek *Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost* (2003) in zbornik, ki je izšel leta 2005. Obe prireditvi in knjigi so velik dosežek Ustanove – Šiftar je umrl jeseni 1999, zato je njegovo delo prevzel Vratuša. Sredi priprav na drugo znanstveno srečanje je umrl še Jože Pogačnik, ki je pred tem pripravil simpozijška izhodišča. Simpozij je bil 14. in 15. julija 2003 v hotelu Diana v Murski Soboti. Na njem je sodelovalo več kot trideset znanstvenikov, strokovnjakov in politikov iz štirih držav, ki so razpravljali o prekmurskem jeziku, slovstvu, narodopisju, narodnostnih skupnostih in drugih temah našega družbenega življenja. Zbornik referatov dopolnjuje 5. poglavje s prilogami, ki kažejo, da je v Prekmurju, Porabju in Radgonskem kotu še veliko nerazkritega in neobdelanega.

Oba zbornika smo pripravili Jože Vugrinec (bil sem glavni urednik in lektor), Franc Mesarič (tehnični urednik) in uredniški odbor; Vanek Šiftar, (kasneje) Anton Vratuša in Jože Pogačnik so bili pobudniki razprav in organizatorji (izbrali so predavatelje, donatorje, kraj dogajanja, uredniški odbor itd.).

Vratuša in uspehi soboške osrednje območne knjižnice

Anton Vratuša je bil zelo vesel uspehov soboške osrednje območne knjižnice. Dosegala jih je prav v času, ko je z njo tvorno sodeloval. Veselil se je zavze-manja – skupaj z mariborskimi knjižničarji – za vzpostavitev slovenskega

vzajemnega kataloga COBISS in vstopa vanj ter odličnega sodelovanja PiŠK-a z madžarsko županijsko knjižnico Berzsényi Dániel v Sombotelu. To je bilo v dobro porabskih Slovencev in prekmurskih Madžarov (izmenjava gradiva za predstavnike obeh narodnosti, vzajemno izobraževanje knjižničarjev, razstave, t. i. knjižničarski dnevi, izdaja dvojezičnega zbornika *Sodelovanje ob meji / Együttműködés a határ mentén* (Murska Sobota-Szombathely, 1996), ki je izšel ob 35-letnici sodelovanja obeh knjižnic, strokovni posveti knjižničarjev z obeh strani, sodelovanje PiŠK-a s porabskimi knjižnicami idr.). Vesel je bil začetkov potujoče knjižnice PiŠK, bibliobusa, ki je leta 2000 začel voziti in izposojati knjižno in drugo gradivo tudi v porabskih vaseh in v Monoštru (Szentgotthárd). Pohvalil je vodstvo knjižnice, da je pridobilo sredstva za novi bibliobus (prvo vozilo je zastoj dobilo od Turističnega podjetja Kompas iz Ljubljane) in so slovenske ter madžarske oblasti dovolile, da je povezoval prekmurske in porabske Slovence, ki jih je takrat še razdvajala dokaj zaprta državna meja.

Vratuša se je leta 2000 razveselil gradnje nove knjižnice, novega knjižnično-informacijskega središča v Murski Soboti. Tako kot mnoge pomurske pomembne osebnosti (npr. katoliški škof Jožef Smej, evangeličanski škof Geza Erniša, Franc Zadavec, Nikica Brumen itd.) je projekt podpiral tudi Vratuša. Najbolj vztrajen in zahteven pa je bil Vanek Šiftar, ki me je od moje zaposlitve v knjižnici leta 1982 kar naprej opozarjal, naj začnem kampanjo za novogradnjo. Poslušal sem zagovornike gradnje novih prostorov knjižnice, pripravil sem programska izhodišča in zasnovo za gradnjo (Vugrinec 1998) ter začel nagovarjati javnost, tudi politike, da naj prenatrpane stare prostore zamenja nova stavba. Monumentalna zgradba je zrastle v štirih letih in je bila odprta na Prešernov dan leta 2004.

Vesel je bil daril prvega predsednika RS Milana Kučana, ki je PiŠK-u sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja začel podarjati knjige, fotografije in nekatere osebne predmete in tako dopolnjeval že tako izredno bogato domoznansko zbirko knjižnice. Kučan je s podarjenimi dragocenostmi podpiral gradnjo novih prostorov.

Vratuša je pozdravil projekt PiŠK-a, ki je leta 1994 pripravil razstavo disertacij prekmurskih doktorjev znanosti. Šlo je za dvajset enot, zbirka pa se je nato dopolnjevala; več disertacij smo pridobili po letu 1996, od praznovanja 50-letnice povojnega soboškega knjižničarstva, 40-letnice ŠK Murska Sobota in 35-letnice sodelovanja soboških in madžarskih knjižničarjev. Na večje število pridobljenih disertacij je vplival tudi PAZU, ki je vključil svoje delovanje še na desni breg reke Mure. V zbirki je tudi Vratuševa disertacija *Levec in Ljubljanski Zvon*.

Vratuši sem ves čas omogočal neposreden in hiter dostop do literature in virov za njegovo strokovno delo. V PiŠK-u je imela prostor za prireditve

vedno tudi Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, tako da sva z Vratušo tesno sodelovala – obiskovala sva predstavnike lokalnih skupnosti, župane, ravnatelje osnovnih šol in direktorje podjetij, pri katerih sva vsak po svoje in z medsebojnim »pomaganjem« utirala pot Ustanovi in PiŠK-u. Vratuša je seveda imel glavno besedo in sogovorniki so mu sledili, čeprav nekatere prošnje, žal, niso bile uresničene.

Vratuša je imel s PiŠK-om ves čas dobre odnose, soboška pokrajinska in študijska knjižnica pa je bila pomembna tudi za njegovo raziskovalno in znanstveno delo. V knjižnici si je izposojal knjige, revije in časopise, in sicer ga je najbolj zanimalo življenje v Prekmurju. Velikokrat je potreboval kopije iz revij in časopisov, novejše monografije pa je kupoval in pri tem smo mu prav tako pomagali.

Krajinski park Goričko in soboška knjižnica

Vratuša je zadnja leta živel in ustvarjal največ v Ljubljani, povezan pa je ostal s Petanjci, z Mursko Soboto ter Goričkim in občino Grad. Pogosto smo se srečevali na Šiftarjevini na sejah Programskega sveta Ustanove, se družili v Vrto spominov in tovarištva, v Murski Soboti in na Goričkem. Prizadeval si je, da bi zaživel Krajinski park Goričko (KPG) in da bi gorički človek začel sonaravno živeti, se ekološko obnašati in živeti v čistem okolju. Vratuša je bil pobudnik vodnika po naravnih in kulturnih znamenitostih občin z območja KPG-ja *Goričko. Na zelenem otoku presahlega morja*, ki ga je leta 2008 izdala Ustanova. Vratuša je v uvodnem besedilu poudaril: »Njegova vsebina je ideja povezovanja in sodelovanja, odprtosti in dobrega sosedstva pri snovanju skupnega čezmejnega razvoja, ki temelji na ohranjanju narave in sonaravnih oblikah gospodarjenja.« (Vratuša 2008: 6) Pri tem projektu PiŠK ni sodeloval, se je pa 10. maja 2011 pridružil strokovnemu posvetu o Krajinskem parku Goričko, ki je potekal v ICPE v Ljubljani. Pobudnik je bil Anton Vratuša, posvet pa je pomenljivo naslovil *Celostno upravljanje zavarovanih območij – primer Krajinski park Goričko*. Prispevki so bili objavljeni v brošuri – Anton Vratuša je orisal pokrajino, njene značilnosti, bogastvo in možnosti razvoja, predstavil je vizijo Krajinskega parka Mura, ki pa zaradi slabega sodelovanja pomurskih županov ni bila uresničena; Janez Malačič je prikazal demografske značilnosti območja Krajinskega parka Goričko in širše regije ter s statističnimi podatki dokazal, da je Prekmurje kot celota kljub nekaterim dosežkom Parka še vedno nerazvito območje; Bernard Goršak je bil kritičen do egoističnih interesov posameznikov in posameznih skupin, ki so nasprotovali sonaravnemu in ekološkemu kmetovanju, tj. pravemu ravnanju z obdelovalno zemljo, travniki in gozdovi na Goričkem, za kar si

je prizadeval Park. Vratuša je zadolžil PiŠK, da poroča o kulturi Parka in povezavi s knjižničarstvom, zato sem predstavil delo naše knjižnice, ki je s potujočo knjižnico veliko pridobila, precej pa tudi izgubila zaradi ukinjanja krajevnih knjižnic. Opozoril pa sem, da potrebujemo publikacije, tj. itinerarije o krajih in njihovih snovnih ter duhovnih bogastvih – poudarke s posveta sva z Vratušo predstavila županom goriških občin in ravnateljem osnovnih šol na področju Parka, a, žal, naših predlogov niso upoštevali.

Vratuša je želel, da bi v Prekmurju pridelovali lan in iz njega izdelovali domače, unikatne izdelke, predvsem pa je spodbujal našo kulinariko, ki je tako dobra in posebna, da bi nam jo lahko zavidali po vsem svetu. Škoda, da ga niso razumeli. Ko sem ga spremljal od občine do občine, od šole do šole, od ene ustanove do druge, je po utrujajočih sestankih razočaran razmišljal:

Bilo bi prav, da bi ljudje na Goričkem še pridelovali naravni gnoj, morda samo kompost, če že nimajo živádi, ki bi jo vsaj na Goričkem, če že ne povsod po Prekmurju, morali imeti. Manj naj bi uporabljali umetna gnojila in ne bi smeli pršiti njiv s škropivi, ki nas zastrupljajo. Zemljo je potrebno obdelovali bolj sonaravno, tako, kot ji to najbolj pritiče, da bo prst rodovitna, sveža, nam in posevkom prijazna, ne pa trda, izmozgana, izrabljena zemeljska gmota.

Vratuša je uresničevanju teh idej posvetil nekaj zadnjih deset let svojega življenja. Bil sem njegov prijatelj, soustvarjalec, prepisovalec njegovih rokopisov na računalniku in mnogokrat tudi »(so)izvrševalec« njegovih zamisli. Večkrat me je prosil, da sem prebral njegove članke in mu predlagal vsebinske dopolnitve. Veliko člankov sem mu lektoriral, čeprav je bil sam slavist in dober stilist, veliko mojih besedil pa sem mu pred objavo moral poslati v branje in potrditev. Očital mi je, da pišem predolge povedi. Imel je prav, a moje pisanje je že iz srednješolskih let tako. Vratuša je bil jedrnat, njegove zapise so odlikovali kratki in sporočilno jasni stavki, imel pa je tako drobno pisavo, da sem se nanjo navajal več let.

Vratuša – dobrotnik soboške knjižnice

Vratuša je PiŠK-u podaril svojo disertacijo *Levec in Ljubljanski Zvon*, izvorni rokopis *Sebeborskega urbarja* (R 109/17) in razpravo *Jezik sebeborskega urbarja* (Vratuša 2011). V njej je predstavil črkopis, glasoslovje, naglaševanje, oblikoslovje in sintakso, na koncu pa je dodal še slovarček. Podaril je tudi več drugih rokopisov, med njimi je dragocen predvsem njegov zadnji dar, ki je prava rariteta: gre za Vratuševo študijo o najpomembnejših piscih starejše prekmurske književnosti, tj. o jeziku Števana in Mikloša Küzmiča (o Števanovem *Nouvem Zákonu*, Halle 1771, in Mikloševih *Szvétih evangyeliomih*,

Sopron 1780). V razpravi, ki jo je naslovil *Predloge in prevoda*, polemizira tudi Vilkom Novakom in Ivanom Zelkom.

Vratuša je PiŠK-u podaril še naslednje gradivo: (1) Ro 109/11 rokopis *Dvanajst let Mednarodne tribune »Socializem v svetu«* – razprava, ki je nastala leta 1988, je bila objavljen v Časopisu za zgodovino in narodopisje; (2) Ro 109/12 rokopis *Nekatere značilnosti današnjega položaja Slovencev v Avstriji in Italiji*; (3) Ro 109/13 je krajši zapis v angleščini o tem, kako naj Jug postane bolj učinkovit; (4) Ro 109/14 rokopis v angleščini o Nehruju in neuvršenih; (5) Ro 109/14 je Vratušev nagovor delegatom vseh zborov Skupščine Občine Murska Sobota, v katerem oriše mednarodne odnose, zavzemanje za mir v svetu in zaščito človekovega okolja itd. Prvi rokopis je iz leta 1988, vse ostale pa je napisal leta 1989.

Zanimivo odkritje

Vratuša bi se prav gotovo razveselil zapisa, ki sem ga odkril 12. januarja letos v *Panonskem listu*, ki izhaja na Gradiščanskem v Avstriji. Urednik Robert Hajszan je iz gradiva, ki ga je Panonskemu inštitutu poklonil gradiščanski pesnik Anton Leopold (1928–2021), objavil pesem *Štefe Kuzmics* v gradiščanskohrvaškem jeziku. Gre za odo Števanu Kūzmiču.¹ Vratuša bi je bil vesel, saj ga je delo evangeličanskega prekmurskega pisca pritegovalo vse življenje. Takole jo zapiše neznani, nepodpisani avtor, ki je najbrž imel »Štefa Kuzmicsa« za gradiščanskega Hrvata:

V železanskoj se je županiji rodil,
Va selu Štrukovcu, kade j' školu hodil.
Ovde je detinstvo veselo prebavil,
Ov prez brigov žitak vred mu se j' rastalil.
Kada je mladenac Muzam v ruke dospil,
Dokljek k cilju dojde, čuda se j' potil.
Učitelj, a kašnje i rektor je nastal,
Verno je dečicu v školi podučaval.
Zatim pak dvajset i još četira ljeta
Kot duhovnik služil v crikvi 'voga mesta.
Pisal je on knjige va svojem jeziku,
A i »Novi Zakon« nek na božju diku.
Poboljšal je stare vse jačke crikvene,
Takaj ljudem vsake knjige molitvene.

Da se tužno srce i onda ubatri,
Kada smrt uzroči velike žalósti:
Je mrtvačke jačke vernikom zipisal,
Kaže, da j' pesništvo takaj rado imal.
I vsa drugačija pisma mu to kažu,
Da j' bogaboječ bil, ti svitlo razlažu.
Velika je škoda, nij dokonjal delo,
Beteg mu je z ruke van izkinul pero.
Na zadnje ga je pak prsna bol nemila
V pedesetšestletnoj starosti zničila...
Hodi, krščanski drug, ter si peldo zami,
Kako da preživiš tvoj žitak na zemlji!
I blažen ćeš bit va žitku i smrti,
Po Goristajanju stan ćeš najt va nebi!

¹ Pesem neznanega gradiščanskega pesnika o življenju Števana Kūzmiča omenja njegovo službo in *Nouvi Zákon* ter imenuje njegov rojstni kraj Štrukovec (=Strukovci).

Ko je PiŠK leta 2009 začel digitalizirati svoje domoznansko knjižnično gradivo, sem Vratuši sporočil, da je bila prva digitalizirana knjiga Küzmičev *Nouvi Zákon* iz leta 1771 – sporočila se je zelo razveselil, saj ga je najpomembnejše delo prekmurske protestantske književnosti zanimalo vse življenje.

Zaključek

Vratuša je veliko naredil za razvoj pokrajin na severovzhodu naše države, za Ustanovo dr. Šiftarjevo fundacijo na Petanjci, za Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota in zame. Vsi smo mu zelo hvaležni za vse, kar je naredil, za darove javnemu zavodu, za nasvete in za prijateljstvo, za ljubezen do našega človeka in njegove ustvarjalnosti, za skrb za naravo... Za vse to se mu poklanjam in se mu zahvaljujem tudi v imenu mojih sodelavcev.

Zelo malo je ljudi, ki so tako goreče ljubili svojo rodno pokrajino, o njej pisali, toliko praktičnega, oprijemljivega postorili, toliko sanjali o njenem duhovnem in gmotnem razvoju, kot so bili Vanek Šiftar, Vilko Novak, Jožef Smej in Anton Vratuša. Ko je šlo za starejše prekmursko evangeličansko in katoliško slovstvo, sem z vsemi tesno sodeloval. Čeprav sem bil mlajši od njih, so me sprejeli za sogovornika, cenili so moje delo in delo mojih sodelavcev. Postalni smo pravi prijatelji. S svojo modrostjo, znanjem in ljubeznijo do soboške knjižnice, njenih delavcev in uporabnikov so nas do neke mere tudi vodili in podpirali strokovno ter materialno rast soboškega in pomurskega knjižničarstva. PiŠK je v »njihovem« času dosegel največje uspehe – postal je strokovno ena najbolj razvitih slovenskih regionalnih knjižnic.

Prav zato predlagam, da naj se soboška knjižnica poimenuje po največjem prekmurskem protestantskem pisatelju Števanu Küzmiču, ulica, na kateri stoji pa (kljub zraslemu betonskemu orjaku pred njo, ki ji jemlje sonce in kviri lepoto) po Antonu Vratuši.

Literatura

Nikica BRUMEN, 1986: *Bibliografija knjižne zbirke Mostovi: 1977–1986*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Vilko NOVAK, 1976: *Izbor prekmurskega slovstva*. Ljubljana: Zadruga katoliških duhovnikov.

Panonski list 1e/2025 = *Panonski list/Pannonisches Blatt/Pannon Lap*. Ur. Robert Hajszan. Pinkovac/Güttenbach: Panonski inštitut.

R 109/17 = Anton Vratuša, *Jezik Sebeborskega urbarja*. Rokopis. R 109/17. Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica.

Klaudija SEDAR (ur.), 2016: *Zakladi znanja, spominov, zgodb*. Zbornik ob 70-letnici delovanja Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota. Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.

Anton VRATUŠA, 1939: Slovenstvo prekmurskih pisateljev. *Mladi Prekmurec* 3/9–10, 149–155.

Anton VRATUŠA, 1939: *Levec in Ljubljanski Zvon*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza.

Anton VRATUŠA, 1986: Uvodna beseda. *Niki Brumen, Bibliografija knjižne zbirke Mostovi 1977–1986*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Anton VRATUŠA, 1989: *Predloge in prevoda*. Tipkopis. R 109/16.

Anton VRATUŠA, 2008: Vodniku na pot. *Goričko. Na zelenem otoku presahlega morja*. Ur. Franci Just. Franc Kuzmič, Anton Vratuša. Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija. Ustanova.

Anton VRATUŠA, 2011: Jezik Sebeborskega urbarja. *Az igaz tanár üzenete/Sporočilo iskrenega učitelja*. (Bibliotheca Slavica Avariensis, 12). Ur. Karel Gadány, Marko Jensešek. 137–156.

Jože VUGRINEC, 2010: Anton Vratuša – pisec in raziskovalec. *V svet po veliki, beli cesti. 95 let akademika Antona Vratuše* (Knjižna zbirka Redkosti). Ur. Franci Just. Murska Sobota: Franc-Franc, Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija. 68–77.

Jože VUGRINEC, 2019: Dr. Anton Vratuša (1915–2017) – Moja srečevanja z Vranom. *Vanekovo stoletje. Ob stoletnici rojstva dr. Vaneka Šiftarja*. Ur. Darja Senčur Peček. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. 75–84.

Jože VUGRINEC, 1998: *Programska izhodišča in zasnove za gradnjo novega knjižnično-informacijskega središča v Murski Soboti*. Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica.

SUMMARY

Vratuša and the Regional and Research Library Murska Sobota

On the occasion of Vratuša's 110th anniversary, I express, on behalf of the staff of the Regional and Research Library Murska Sobota, my deep gratitude for his friendship and meaningful collaboration with the Library throughout the late 20th and early 21st centuries. I sincerely appreciate his contribution to this important regional library and information institution, as well as to the Dr. Šiftar Foundation in Petanjci, all in service of the people in his native region, Porabje, and Radgonski kot. This report stands as both a tribute and expression of gratitude from my former colleagues and me to Vratuša's invaluable impact on the Library, the Foundation, the Garden of Remembrance and Comradeship in Petanjci, and the Goričko Landscape Park, along with other significant projects—including scholarly symposia, the publication of proceedings, various monographs, his scholarly discussions, proposals, and ideas. Many of these initiatives were carried out in

collaboration with or supported by the management of the Murska Sobota Library over two decades of creative partnership. The Library's former management assisted him, while he, in turn, contributed with advice, gifts (notably, his manuscript of the *Sebebor Urbarium*), and recommendations for both the Library management and policymakers—advocating for new library spaces and a permanent exhibition showcasing the Library's most significant rare books. He took great joy in witnessing their successes, which ultimately benefited the Regional and Research Library of Murska Sobota.